

**ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ
СУДНОВОДІВ В УСНОМУ МОВЛЕННІ З ВИКОРИСТАННЯМ СТРАТЕГІЇ
«МИРОТВОРЕЦЬ»**

Постановка проблеми. Успішне виконання професійних обов'язків на судні між представниками різних культур неможливе нині без знань, навичок і вмінь оперувати стратегіями міжкультурного спілкування, що розкривають здатність індивіда не тільки встановлювати та підтримувати розмову, але й уникати конфліктні ситуації. Нездатність судноводів вчасно попередити офіцера на вахті або капітана про небезпеку і запобігти неправильному рішенню з боку керівного складу містка у ввічливій формі, яка не викликати негативної зворотної реакції, є основою природи конфлікту. Згідно з дослідженнями Аніти М. Ротблум [10, с. 6] 75 % – 96 % аварій у морі відбуваються через людський фактор, де помилки спілкування становлять до 24 % і продовжують зростати, що свідчить про необхідність формування англійської стратегічної компетентності у майбутніх судноводів з урахуванням їхніх соціокультурних відмінностей.

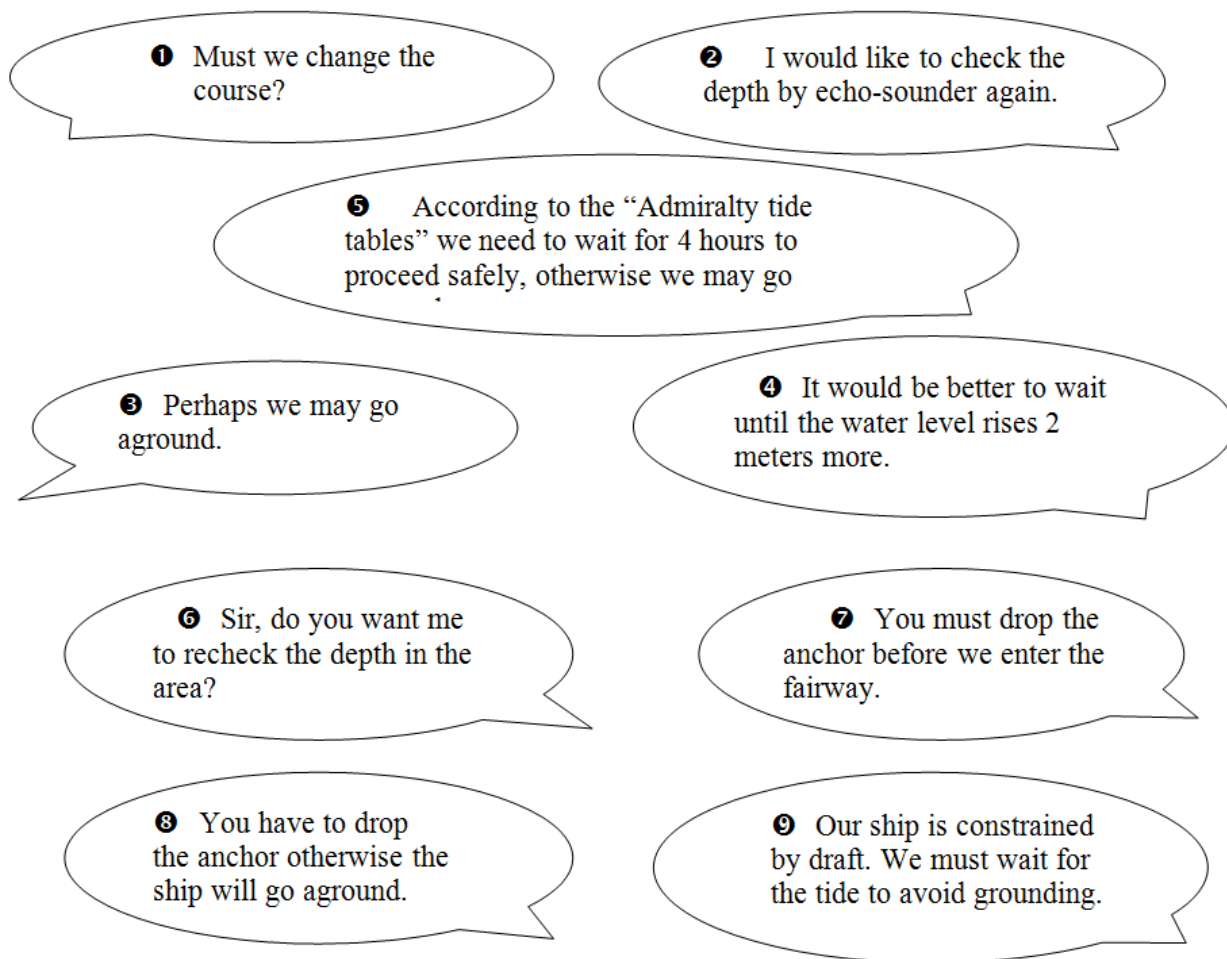
Аналіз актуальних досліджень. Специфіка впливу національної культури на спілкування, і зокрема природу виникнення конфліктів, досліджується вченими у різних напрямках. У сучасній конфліктології основну увагу психологи (Г. Гольдштейн, М. Меткин та ін), приділяють опису стилів керування, психотипам особистості та факторам, які впливають на протікання конфлікту. Психологічні передумови стали підґрунтям для лінгвістичного аналізу типологій конфлікту і вибору вербальних установок, сценаріїв і схем для його урегулювання (А. Вежбицька, Л. Комалова, Л. Шкатова, К. Steuber), а також укладання типології комунікативних поразок і стратегій їх подолання (Г. Бодрова, Д. Гудков, Н. Коробова, П. Хроменков). Зацікавленість проблемою навчання міжкультурної комунікації просліджується також у сучасній методиці викладання англійської мови у вищих мовних [1; 4] та немовних закладах освіти [2; 8].

Проте розглянуті вище дослідження не розкривають системний підхід до виділення стратегій і тактик їх реалізації на основі проаналізованого мовного матеріалу. Окремо розглянуті мовні засоби (дієслова, прислівники, заперечні сполучники, частки і т.д.) не дають цілісного розуміння стратегії уникнення конфлікту і методики її навчання. Зазначені праці не висвітлюють також специфіки мовленнєвої поведінки моряків на судні у зв'язку з їхнім соціальним положенням, професійними обов'язками та стилем керування, що відбиває національний уклад суспільства, з якого вони походять. Відсутність навчальних посібників та підручників з питань навчання судноводів уникати конфлікти в умовах екстреної ситуації зумовили необхідність розробки комплексу вправ в усному мовленні.

Метою статті є розробка комплексу вправ для розвитку вмінь говоріння з використанням запропонованої нами стратегією «миротворець».

Виклад основного матеріалу. Визначення тактик спілкування у змісті названої стратегії ми здійснювали на основі запропонованих Г. Хофштеде [9, с. 15] принципів індивідуалізму / колективізму, уникнення невпевненості та дистантності влади, що реалізується у виборі авторитарного або демократичного стилів керування. Названі принципи є ключовими для розуміння необхідності пошуку компромісу між моряками різними за рангом та національним світосприйняттям у ситуаціях підвищеного ризику, і отже вибору відповідних мовленнєвих засобів, які розкривають модель ввічливості англійського суспільства. На основі мовленнєвих моделей ввічливості, представлених у роботі Ю. Кузьменкової [3], нами були виділені тактики урегулювання конфлікту. Відбір найбільш доцільних тактик спілкування як серед старших, так і молодших чинів на борту судна був здійснений [6] під час соціологічного опитування. У результаті проведеного

дослідження підтверджено ефективність застосування 6 тактик подолання конфліктної ситуації у складі стратегії «миротворець»: забов'язання, самоінструкція, запитання, порада, пропозиція, натяк.

З метою розвитку умінь міжкультурного спілкування на основі стратегії «миротворець» нами було розроблено комплекс вправ. Послідовність введення вправ у говорінні визначається інтерактивним принципом навчання [5; 7]. З урахуванням згаданого принципу робота над підтемою «Міжкультурні конфлікти в морі та на березі»/ «Cross-cultural conflicts at sea and on shore» розпочинається вправами на обговорення стилів керування серед командного складу на містку, а також можливих помилок під час їхнього спілкування через культурні відмінності та аналіз ефективності застосування стратегії «миротворець» для їх виправлення з позиції більш досвідчених мовців. На етапі говоріння студенти працюють з групою вправ, спрямованою на розвиток умінь використовувати кожний з прийомів у складі стратегії для уникнення конфронтації на рівні діалогічних єдностей та мікродіалогів. На останньому етапі вводиться група вправ для розвитку вмінь уникати конфлікти на рівні діалогу. Зазначений комплекс вправ наведено нижче.

Група вправ на ідентифікацію стратегії уникнення конфлікту в усному мовленні.

Task 1. Discuss within 2 groups: **Communication breakdown happens due to people's differences vs Communication breakdown happens due to people's similarities**

What would you like to know about foreigners to avoid conflicts with them on the bridge?

Task 2. Watch a video about direct and indirect style of communication between people who belong to different cultures. Tick ✓ which statement is **true, false, or doesn't say** about relationship between superiors and subordinates on the ship. Discuss your choice with other students.

Model: Direct officer is always clear and assertive about his orders and comments.

True

False

Doesn't say

Task 3. Study the emergency below and identify which of the following responses were given by the Captain and the Officer on watch.

Your ship is entering a new harbor area. The draft of the ship is too heavy to pass, and the next water rise will be in 4 hours. Unfortunately, the Captain orders to proceed on course.

Task 4. Discuss in groups: What responses from task 4 should a person give in case of direct or indirect style of leadership?

Complete the chart below with your ideas. You may use numbers only.

DIRECT STYLE	INDIRECT STYLE
  <p>....</p>	 <p>....</p>
  <p>....</p>	 <p>....</p>

Task 5. Study the chart below. What conflict avoiding techniques did you present in task 4 for direct and indirect communication? What are the advantages and disadvantages of each style?

LEARNING TIP	<p>The strategy «Peacemaker» includes techniques that won't help you to solve the conflict but can surely help to avoid it.</p> <ul style="list-style-type: none"> – obligations: You or We must / have to otherwise we will collide (<i>instruction followed by reasoning</i>) – self-instruction: I would like to / I want to/ I need to: (<i>solution stated, high assertiveness, high responsibility</i>) – question: Should I/ must I/ Shall I/ Can I/ Do you want me....; (<i>solution needs approval, high assertiveness, high responsibility</i>) – advice: It would be nice/ wise/ better/ safe...; (<i>solution stated, high assertiveness, low responsibility</i>) – offer: maybe we need, probably we should, perhaps we may...+ (<i>solution needs approval, low assertiveness, low responsibility</i>) – hints: perhaps/ possibly/ might/ may + (<i>problem stated, low assertiveness</i>).
---------------------	---

Група вправ для розвитку вмінь уникати конфлікт на рівні мікродіалогу з використанням стратегії «миротворець».

Task 6. Read the situations below and underline a proper response for each one. What technique for conflict avoidance matches best of all?

Model:	Self-instruction:	Question:
<p>Port State Control: Captain, your nautical charts don't give relevant data for our inland waters. They must be too old.</p> <p>Captain:</p> <p>Port State Control: No, I don't. Replace them as soon as possible if you don't want to pay a penalty. Until then we'll detain your ship</p>	<p><i>I would like to order the new ones from our Agent</i></p>	<p><i>Do you want me to order new charts in the next port of call?</i></p>

Task 7. Listen to the conversations on the bridge. What went wrong? Who do you think behaved more aggressive? Did the opponents use any technique for conflict avoidance?

Task 8. Study these conversations below. Replace unsuccessful techniques for conflict avoidance with better ones. For each stressful situation choose 1 letter A, B, or C. Role-play the dialogues with your partner.

Example:

Captain: course two six seven.

OOW: Em... shouldn't we state.....?

Captain: I said two six seven!

OOW: But that will mean....

Captain: Are you questioning my command?

OOW: Em... No, sir. Course two six seven.

A: Sir, there're probably shallow waters 1 mile away.

C: Sir, It would be wise to state on course 260° to avoid shallow waters.

D: Sir, do you want me to check shallow waters by ECDIS?

Група вправ для розвитку умінь уникати конфлікт на рівні діалогу з використанням стратегії «миротворець».

Task 9. Listen to the conversations below and follow them in your book. Answer the questions:

- What do these people do? Where were they?
- What problem did they discuss?
- What style of communication did each hero use?
- What techniques for conflict avoidance failed them?
- What technique should they try?

Example:

Chief Mate: You're early.

Watch officer: I couldn't sleep. Where're we?

Chief Mate: On track.

Watch officer: But we are on 294.

Chief Mate: Master's instruction. We're running a little late. So it will be a bit of a challenge. It's not a problem. It took me an hour to take this way shortcut.

...

Watch officer: Look, we are getting so close to the trawler. Should we try to contact her?

Chief Mate: No point. They don't speak a word of English. O'k, I'll sound them alarm.

Watch officer: They put the fog light on. Port 20!

Chief Mate: What? Can't be!

Watch officer: Port 20! Port 20! She's not responding fast enough.

Chief Mate: What?!

Watch officer: It's the shallow water! Hard to port!

Chief Mate: No! Full astern!

Watch Officer:(? **technique**)

Task 10. Work with your partner. Role-play each conversation from task 10 so that to avoid a possible conflict and forthcoming emergency.

Task 11. Work with your partner. Make your own conversation to avoid conflicts on the bridge or on shore according to one of the problems found:

- equipment failures during port state control inspection;
- unregistered or lost goods during custom's check-up;
- non-valid vaccination during medical check-up;
- non-valid shore passes during immigration police check-up.

Висновок. Розроблений нами комплекс вправ сприяє формуванню стратегічної компетентності майбутніх судноводіїв для здійснення більш ефективного міжкультурного спілкування як у професійно орієнтованих ситуаціях у морі, так і на березі з представниками власної професії різних за рангом та походженням. Однак подальшого вивчення потребує фактор гендерного впливу на виконання команд на містку та методів

його нейтралізації для уникнення конфліктів між мореплавцями з різним культурним досвідом.

Література:

1. Бориско Н. Ф. Теоретические основы создания учебно-методических комплексов для языковой межкультурной подготовки учителей иностранных языков (на материале интенсивного обучения немецкому языку) : дис.... докт. пед. наук : 13.00.02 / Бориско Наталья Федоровна. – К., 2000. – 508 с.
2. Гришкова Р. О. Формування іншомовної соціокультурної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей./ Раїса Олександрівна Гришкова. – Миколаїв: Видавництво МДГУ ім. Петра Могили, 2007. – 421 с.
3. Кузьменкова Ю. Б. От традиций культуры к нормам речевого поведения британцев, американцев и россиян [Текст] / Ю. Б. Кузьменкова. — М. : Изд. дом ГУ ВШЭ, 2005. — 316 с. — Библиогр.: с. 293—315.
4. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції: Курс лекцій [навч.-метод. посібник для судд. мовних спец.; осв.-кваліф. рівня «магістр»] / Біги О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін./ за ред. С.Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2011. – 344 с.
5. Мильруд Р. П. Методика преподавания английского языка. English Teaching Methodology : [учебное пособие для вузов] / Мильруд Р.П. – 2-е изд., стереотип. – М. : Дрофа, 2007ю – 253, [3]с.
6. Петровська Ю.В., Скалозубов Д. Ukrainian culture through communication theory on board // Іноземні мови у сучасному комунікативному просторі: матеріали Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, 14 квітня 2011 р. – Херсон: Херсонський національний технічний університет. – 2011. – С.192 – 194.
7. Гарнопольський О.Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти : [навчальний посібник] / Олег Борисович Гарнопольський. – Д.: Вид-во ДУЕП, 2005. – 248 с.
8. Топалова В. Н. Формирование социокультурной компетенции студентов технического вуза (на материале английского языка) : дис... канд. пед. наук : 13.00.02 / Топалова Виктория Николаевна – К., 1998. – 168 с.
9. Hofstede G. Culture's Consequences: International Differences in Work-Related Values./ Gert Jan Hofstede. – Beverly Hills. London: Sage, 1984. – 325 p.
10. Human factor in Incident Investigation and Analysis: 2-nd International Workshop on Human factors in Offshore Operations, (April 8 – 10, 2002). – Houston, Texas, 2002. – 142 p.

Стаття присвячена розкриттю стратегії міжкультурного спілкування моряків, які є представниками суспільства з авторитарним та демократичним стилями керування. Навчання моряків уникати конфліктні ситуації на містку та у порту рекомендується здійснювати за допомогою стратегії «миротворець». Успішність її впровадження у навчальний процес продемонстровано на прикладі вправ в усному мовленні.

Ключові слова: англійська мова для моряків, стратегія «миротворець», авторитарний та демократичний стилі керування.

Статья посвящена раскрытию стратегии межкультурного общения моряков, которые являются представителями общества с авторитарным и демократический стилями управления. Обучение моряков избегать конфликтные ситуации на мостике и в порту рекомендуется осуществлять с использованием стратегии «миротворец». Успешность ее внедрения в учебный процесс продемонстрировано на примере комплекса упражнений в устной речи.

Ключевые слова: английский язык для моряков, стратегия «миротворец», авторитарный и демократический стили управления.

The article discloses the strategy of intercultural communication within the mixed crew where seamen belong to high- and low-power distant societies. The strategy «peacemaker» is recommended to be used in order to teach future deck officers avoid conflicts on board and in port. Effective implementation of the strategy in class and out of it is organized on the basis of complex of tasks in oral speech.

Keywords: Maritime English, strategy «peacemaker», high-/ low-power distant society.